

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
ПОЛТАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Серія «Економічні науки»

Випуск 3(121), 2026

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Педченко Наталія Сергіївна, доктор економічних наук, професор, перший проректор, Полтавський університет економіки і торгівлі (Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5093-2453>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=55537504600>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAE-2868-2021>

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бондар-Підгурська Оксана Василівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7792-4023>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56447096600>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/X-7587-2018>

Брітченко Ігор Геннадійович, доктор економічних наук, професор, професор інституту права, економіки та адміністрування, Університет Національної комісії з освіти (Польща)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9196-8740>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56891643900>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/H-9866-2018>

Васильсва Тетяна Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій і підприємництва, Сумський державний університет (Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0635-7978>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202816090>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/K-5592-2018>

Виговська Наталія Георгіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та цифрової економіки, Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7129-6169>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57219006718>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/449160>

Гаряга Леся Олегівна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5266-797X>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56993977900>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/JJE-4155-2023>

Костишина Тетяна Адамівна, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, Полтавський університет економіки і торгівлі (Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4776-5150>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221909953>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/KKX-9625-2024>

Краснокутська Наталія Станіславівна, доктор економічних наук, професор, науковий співробітник, Комільяський папський університет (Іспанія)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8184-3816>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57193562660>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/J-4698-2018>

Кудинська Марина, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та бухгалтерського обліку, Латвійський університет (Латвія)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7704-2976>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57190119984>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAB-7289-2020>

Леонов Сергій Вячеславович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет (Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5639-3008>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57889766600>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-9659-2017>

Люта Ольга Василівна, доктор філософії, доцент, доцент, Сумський державний університет (Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3165-7991>

Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56781460300>

Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/P-3745-2014>

Манжура Олександр Васильович, доктор економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи, Полтавський університет економіки і торгівлі (Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4840-9238>
Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56157515100>
Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/S-5958-2017>

Рященко Вікторія Петрівна, доктор економічних наук, професор, директор програми Управління підприємницькою діяльністю, Ризький північний університет (Латвія)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1783-3079>
Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221740250>
Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/DMZ-3879-2022>

Фахрі Муршудлі, доктор економічних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник Кавказького інституту стратегічних досліджень, Азербайджанський державний економічний університет (Азербайджан)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3036-0731>
Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223141669>
Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1858229>
Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2058960>

Чайко Олена, доктор економічних наук, професор, професор, Ризький технічний університет; Ризький північний університет (Латвія)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1207-1418>
Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=25031195300>
Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAH-8020-2021>

Шимановська-Діанич Людмила Михайлівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6499-0953>
Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217155843>
Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/ABD-3687-2020>

Шкурупій Ольга Всеволодівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та публічного управління, Полтавський державний аграрний університет (Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5818-7651>
Scopus: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57222040577>
Web of Science: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-4923-2017>

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення
№ 1555 від 09.05.2024 року

Ідентифікатор медіа: R30-04060

Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Полтавський університет економіки і торгівлі
вул. Банка Івана, буд. 3, м. Полтава, 36003, cap@puet.edu.ua, тел. +38 (053) 250-91-70
Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, французька, болгарська, румунська

Затверджено відповідно до рішення вченої ради Полтавського університету економіки і торгівлі
(протокол від 21.08.2026 р. № 12)

Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»
включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») строком на три роки
з 01 червня 2026 року по 31 травня 2029 року відповідно до Наказу МОН України
від 11 червня 2026 року № 928 (Додаток 13)

Спеціальності: C1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями); C3 Міжнародні відносини;
D1 Облік і оподаткування; D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок;
D3 Менеджмент; D5 Маркетинг; D7 Торгівля

Збірник включений до міжнародних наукометричних баз даних:
Index Copernicus, Google Scholar

Електронна сторінка видання: www.puet.poltava.ua/index.php/economics
DOI: 10.37734/2409-6873

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою
програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ПОЛТАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ**

Серія «Економічні науки»

Випуск 3(121), 2026

Засновано у 2000 році

Українською та англійською мовами

Відповідальний редактор: *М. М. Іваннікова*

Технічний редактор: *О. М. Лошко*

Дата розміщення онлайн – 10.09.2026 р.

Дата друку – 14.09.2026 р.

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 21,86.

Зам. № 0926/718. Наклад 100 прим.

Надруковано: Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.

ЗМІСТ

Глущенко Ю. А., Пилипенко К. А., Білоус І. В. РОЛЬ БЮДЖЕТУ У СОЦІАЛЬНОМУ ІНВЕСТИВАННІ ТА СТВОРЕННІ ПЕРЕДУМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	8
Гузій М. В., Франко Л. С., Педченко Н. С., Богдан Я. С., Ясківець О. М. СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	15
Зварич І. Я., Гладкий Я. М. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОБУДІВНИЦТВА В ЄВРОПІ НА ОСНОВІ ПРИНЦИПІВ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	26
Кавун О. О. ПРОГРАМИ ЛОЯЛЬНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДОВГОСТРОКОВИХ СТРАТЕГІЙ ЗБУТУ ПІДПРИЄМСТВ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....	35
Капліна А. С., Дудник С. О. ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ У ГОТЕЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	44
Коломієць Б. С. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА: БАГАТОРІВНЕВА АРХІТЕКТУРА ТА ПРОГРАМА ОПЕРАЦІОНАЛІЗАЦІЇ.....	52
Костишина Т. А., Кирніс Н. І., Молчанова Н. Ю., Костишина А. І., Кунпан Т. С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	62
Красномовець В. А. СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	71
Левіщенко О. С., Муленко В. М., Редько Н. О. ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ПОСЛУГ УКРАЇНИ.....	79
Лисенко А. М. КОМПЛЕКСНА АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБҐРУНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....	88
Лотиш О. Я. ЕКОЛОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	95
Міньков А. В. КРИЗОВІ ВИКЛИКИ ПІДПРИЄМСТВ ГАЗОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....	105
Міщенко В. А. МАРКЕТИНГОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЯК ІНТЕГРАЦІЙНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	113

Мороз А. А.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МУЗЕЙНИХ СИСТЕМ.....121

Офіленко Н. О., Флока Л. В.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ.....126

Рекуненко І. І., Матвєєва Ю. А.,

Чередніченко Д. С., Мао Є.

ІНФОР-МАЦІЙНІ СИСТЕМИ НА ОСНОВІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
ДЛЯ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ В ЕКОСИСТЕМАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.134

Сак Т. М., Ямбих Є. С., Олійник С. І.,

Семикоз Д. С., Колесніченко М. М.

АДАПТИВНО-ЦИКЛІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ.....143

Смачило В. В., Калінський Є. О.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ:
ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІЛЕЙ ВПРОВАДЖЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....151

Шимановська-Діанич Л. М., Лозова О. В., Гусаковська Т. О.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
АГРОПЕРЕРОБНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ.....157

Юрченко І. В.

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКОВОЇ ВІДПОВІДНОСТІ
НОРМАТИВНОЇ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....167

Юрченко О. А., Лазаренко В. І., Руденко В. С.

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ
ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ
В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....176

CONTENTS

Juliiia Glushchenko, Kateryna Pylypenko, Inna Bilous THE ROLE OF THE BUDGET IN SOCIAL INVESTMENT AND CREATION OF PRECONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE.....	8
Maxim Guziy, Liudmyla Franko, Nataliia Pedchenko, Yaroslav Bohdan, Oleh Yaskivets STRATEGIC PRIORITIES FOR SOCIALLY RESPONSIBLE ECONOMIC DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION.....	15
Iryna Zvarych, Iaroslav Gladkyi ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN CONSTRUCTION IN EUROPE BASED ON CIRCULAR ECONOMY PRINCIPLES.	26
Olha Kavun LOYALTY PROGRAMMES AS A TOOL FOR IMPLEMENTING LONG-TERM SALES STRATEGIES OF WHOLESALE TRADE ENTERPRISES.....	35
Anna Kaplina, Svitlana Dudnyk AN INTEGRATIVE APPROACH TO INNOVATION MANAGEMENT IN THE HOTEL INDUSTRY.....	44
Bohdan Kolomiets THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF RESEARCH ON SECURITY-ORIENTED ENTERPRISE MANAGEMENT: A MULTILEVEL ARCHITECTURE AND OPERATIONALIZATION PROGRAM.....	52
Tatyana Kostyshina, Nataliia Kyrnis, Nataliia Molchanova, Anna Kostyshina, Taras Kunpan RESILIENCE OF UKRAINIAN RESTAURANT BUSINESS ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF WAR.....	62
Viktoriiia Krasnomovets SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HOTEL ENTERPRISES UNDER GLOBAL CHALLENGES.....	71
Olena Levishchenko, Volodymyr Mulenko, Nataliia Redko THE IMPACT OF MACROECONOMIC FACTORS ON THE COMPETITIVENESS OF UKRAINE'S INTERNATIONAL SERVICES MARKET.....	79
Alla Lysenko A COMPREHENSIVE ANALYTICAL ASSESSMENT OF THE TAX BURDEN ON AN AGRICULTURAL ENTERPRISE AS A TOOL FOR SUPPORTING MANAGEMENT DECISIONS.....	88
Oksana Lotysh ECOLOGICAL TRANSFORMATION OF BUSINESS MODELS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION.....	95
Artem Minkov CRISIS CHALLENGES FACING COMPANIES IN UKRAINE'S GAS SECTOR.....	105

Volodymyr Mishchenko

MARKETING TOOLKIT AS AN INTEGRATION RESOURCE
FOR DEVELOPING THE MANAGEMENT SYSTEM
OF TRADE ENTERPRISES UNDER DIGITAL TRANSFORMATION.....113

Artem Moroz

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS
FOR ASSESSING THE CAPITALIZATION
OF THE RESOURCE POTENTIAL OF MUSEUM SYSTEMS.....121

Natalia Ofilenko, Liudmyla Floka

INTERCONNECTION BETWEEN COMMODITY POLICY
AND CONSUMER RIGHTS PROTECTION MECHANISM.....126

Ihor Rekunenko, Yuliia Matvieieva, Dmytro Cherednichenko, Ye Mao

AI-DRIVEN INFORMATION SYSTEMS FOR RESOURCE MANAGEMENT
IN HEALTHCARE ECOSYSTEMS UNDER CONDITIONS OF UNCERTAINTY.....134

Tetiana Sak, Egor Yambikh, Stanislav Oliinyk,

Dmytro Semykoz, Myroslav Kolesnichenko

ADAPTIVE-CYCLICAL APPROACH TO ENTERPRISE DEVELOPMENT
MANAGEMENT BASED ON FINANCIAL POTENTIAL.....143

Valentyna Smachylo, Yevhen Kalinsky

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN E-COMMERCE: TRANSFORMATION
OF IMPLEMENTATION GOALS AND PROSPECTS FOR UKRAINE.....151

Liudmyla Shymanovska-Dianych, Oksana Lozova, Tetiana Husakovska

SOCIO-PSYCHOLOGICAL SUPPORT
OF THE MANAGEMENT SYSTEM OF AGRO-PROCESSING ENTERPRISES
OF UKRAINE UNDER WARTIME CONDITIONS:
CURRENT CHALLENGES AND STRATEGIC DEVELOPMENT DIRECTIONS.....157

Igor Yurchenko

ORGANIZATIONAL SUPPORT FOR MARKET CONFORMITY
OF THE NORMATIVE MONETARY VALUATION OF AGRICULTURAL LAND.....167

Oleksandr Yurchenko, Vladyslav Lazarenko, Valentyna Rudenko

FORMATION OF THE MARKETING STRATEGY OF ENERGY SECTOR
ENTERPRISES UNDER DIGITAL TRANSFORMATION
AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT.176

УДК 336.14:330.322:334.72-043.86(477)

DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2026-3-1>

РОЛЬ БЮДЖЕТУ У СОЦІАЛЬНОМУ ІНВЕСТИВАННІ ТА СТВОРЕННІ ПЕРЕДУМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Ю. А. ГЛУЩЕНКО

кандидат економічних наук, доцент,
Полтавський університет економіки і торгівлі
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5530-0340>

К. А. ПИЛИПЕНКО

доктор економічних наук, професор,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3170-1208>

І. В. БІЛОУС

кандидат економічних наук, доцент,
Сумський державний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9694-277X>

Анотація. Метою статті є теоретичне обґрунтування ролі бюджету у забезпеченні соціального захисту населення та розвитку підприємництва. **Методика дослідження.** Для досягнення мети використано методи наукової абстракції, узагальнення, системного та графічного аналізу. **Результати.** Запропоновано напрями розвитку соціального інвестування через підвищення ефективності бюджетних програм, партнерство з громадським сектором у наданні соціальних послуг та вдосконалення бюджетних механізмів підтримки підприємництва. **Практична значущість результатів дослідження.** Застосування запропонованих рекомендацій сприятиме підвищенню результативності системи соціального захисту, стимулюванню розвитку підприємництва та забезпеченню збалансованого функціонування національної економіки.

Ключові слова: бюджет, доходи, видатки, соціальне інвестування, підприємництво, фінансування, стимулювання, ВВП.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. В умовах сучасних соціально-економічних трансформацій України зростає роль бюджету як ключового інструменту реалізації соціального інвестування та формування передумов для розвитку підприємництва. Ефективне використання бюджетних ресурсів забезпечує фінансування соціальних програм, підтримку зайнятості населення, стимулювання підприємницької активності та сприяє сталому економічному розвитку. Водночас актуальними залишаються питання підвищення результативності бюджетних видатків, удосконалення механізмів фінансової підтримки бізнесу та посилення взаємодії державного і місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ролі бюджету, публічних фінансів та бюджетної політики досліджували О. Василюк, В. Опарін, Ж. Кононенко [1], І. Луніна [4], К. Павлюк, В. Федосов, О. Яріш [1]. Теоретичні засади соціального інвестування та його значення у забезпеченні сталого розвитку висвітлено у працях Н. Колещук [8], І. Ломачинської [3], М. Супру-

ненко [3], Чухрай [8], М. Щербакіна [8], Я. Юхмана [8], В. Н. Яневич [9]. Окремі аспекти фінансової підтримки підприємництва та формування сприятливого бізнес-середовища досліджували В. Кравченко, О. Кириленко та інші науковці. Водночас актуалізується необхідність поглиблення досліджень щодо використання бюджетних інструментів у сфері соціального інвестування та підтримки розвитку підприємництва в Україні.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження ролі бюджету у процесах соціального інвестування та створенні умов для розвитку підприємництва в Україні в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В умовах соціально-економічних трансформацій та воєнного конфлікту в Україні особливої актуальності набуває питання ефективності використання бюджетних ресурсів. Досягнення цілей потребує гнучкого бюджетного механізму, здатного оперативно реагувати на суспільні потреби, забезпечувати соціальну справедливість і підтримувати економічну стабільність.

У цьому контексті державний та місцеві бюджети відіграють ключову роль у фінансуванні соціального захисту населення та формуванні сприятливих умов для розвитку людського капіталу і підприємницької діяльності [4]. Встановлено, що вони є складовими системи публічних фінансів і становлять систему економічних відносин, які виникають у процесі формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів держави й органів місцевого самоврядування [1, с. 54].

Соціальне інвестування розглядається як один із ключових напрямів бюджетної політики, оскільки воно дає змогу не лише задовольняти соціальні потреби населення, а й формувати передумови для розвитку людського капіталу. Зокрема, державні видатки на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист розглядаються як довгострокові інвестиції, що підвищують продуктивність праці, сприяють інноваційному розвитку та економічному зростанню громад. Таким чином, соціальне інвестування виступає інструментом досягнення стратегічних цілей держави щодо забезпечення економічного розвитку, соціальної стабільності та післявоєнного відновлення країни. Зазначене зумовлює необхідність більш детального аналізу наукових підходів до трактування сутності соціального інвестування (табл. 1).

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що соціальне інвестування є багатогранною економічною категорією, яка поєднує економічні, соціальні та управлінські аспекти. У науковій літе-

ратурі воно розглядається як інструмент досягнення соціального ефекту, механізм стратегічного розвитку територіальних громад або форма довгострокових вкладень, спрямованих на підвищення якості життя населення. Спільною рисою більшості наукових підходів є орієнтація на досягнення довгострокового суспільного результату, тоді як їх відмінності полягають у різному ступені акцентування уваги на фінансовій віддачі або соціальному ефекті.

На нашу думку, соціальне інвестування слід розглядати як цілеспрямоване залучення фінансових, матеріальних та нематеріальних ресурсів у розвиток соціальної сфери, що забезпечує одночасне досягнення економічних результатів і суспільного ефекту, зокрема підвищення рівня та якості життя населення, зміцнення людського капіталу та підтримку сталого розвитку територій в умовах сучасних викликів.

Попри вжиті заходи щодо вдосконалення бюджетної політики, спрямовані на підвищення ефективності, прозорості та забезпечення цільового використання бюджетних ресурсів, залишаються проблеми нерівномірного фінансування соціальних програм у регіонах, недостатньої прозорості розподілу бюджетних коштів і обмеженого використання бюджетних інструментів для підтримки малого та середнього бізнесу [6].

Динаміка частки ВВП, що перерозподіляється через доходи державного та місцевих бюджетів у 2020–2025 рр., представлена на рис. 1, відображає

Таблиця 1

Сутність категорії «Соціальне інвестування»

Автори	Визначення
Ломачинська, І., Супруненко, М. [3, с. 113]	«...вкладення матеріальних, нематеріальних чи фінансових активів у соціальну сферу з метою отримання як фінансової вигоди, так і позитивного соціального ефекту»
Юхман, Я., Колешук, Н., Щербаков, М., Чухрай В. [8]	«...важливий стратегічний інструмент бізнесу й громад для підтримки громад, розвитку соціально значущих ініціатив, особливо в умовах війни»
Яневич Н. [9, с. 99]	«...довготермінові вкладення фінансових ресурсів в об'єкти соціальної сфери з метою покращення якості життя людей»

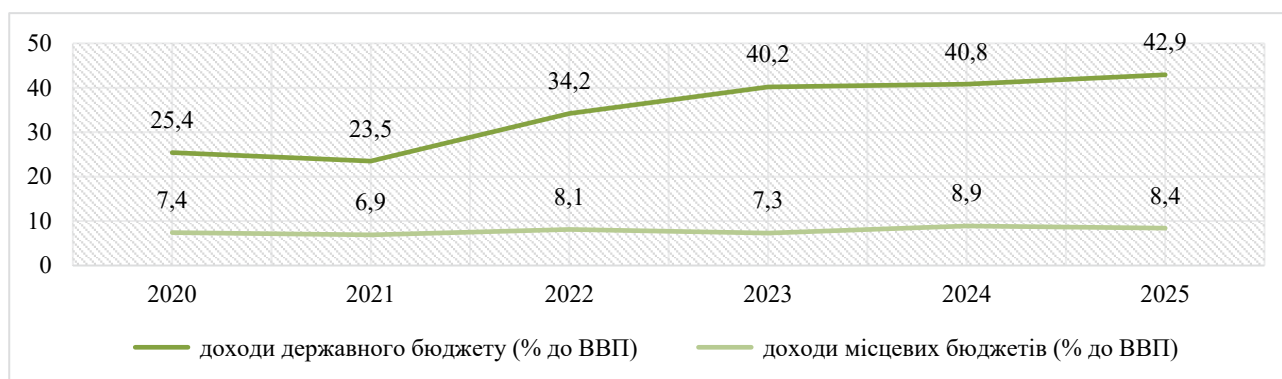

Рис. 1. Динаміка перерозподілу ВВП через доходи бюджету з урахуванням трансфертів за 2020–2024 роки, %

Джерело: [2; 5; 7]

зміни у масштабах бюджетного впливу на економіку. Аналіз даних свідчить про зростання частки доходів державного бюджету у ВВП у 2022–2025 рр. за одночасної стабільності частки доходів місцевих бюджетів, що вказує на посилення ролі державного бюджету в концентрації фінансових ресурсів в умовах кризових явищ.

Видатки державного бюджету переважно спрямовуються на фінансування поточних соціальних потреб, що обмежує можливості довгострокового інвестування в людський капітал (рис. 2).

Аналіз структури видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення у 2021–2025 рр. свідчить про її відносну стабільність до 2023 року та суттєвий перерозподіл бюджетних ресурсів між напрямками соціальної підтримки з 2024 року. Зміна бюджетної класифікації водночас обмежує можливість коректного порівняння окремих категорій видатків у динаміці.

Внаслідок цього значна частина суб'єктів господарювання зосереджується переважно на забезпеченні поточної діяльності, а не на довгостро-

ковому розвитку. Водночас державна підтримка економічної діяльності залишається обмеженою через пріоритетність фінансування нагальних соціально-економічних потреб (рис. 3).

Рисунок 3 демонструє концентрацію фінансування переважно у транспортній сфері, тоді як підтримка інших галузей і підприємництва залишається обмеженою. Така структура видатків має недостатній стимулюючий ефект для розвитку економіки, людського капіталу та бізнес-активності (рис. 4).

За даними рис. 4, у 2021–2025 рр. спостерігається зростання обсягу видатків державного бюджету за одночасного переважання поточних витрат. Низька частка капітальних видатків обмежує інвестиційний розвиток, що зумовлено необхідністю концентрації ресурсів на першочергових потребах держави в умовах економічних і воєнних викликів.

Місцеві бюджети, виконуючи функції фінансування соціальної інфраструктури, дещо обмежені у реалізації власних інвестиційних програм через недостатню фінансову автономію та част-

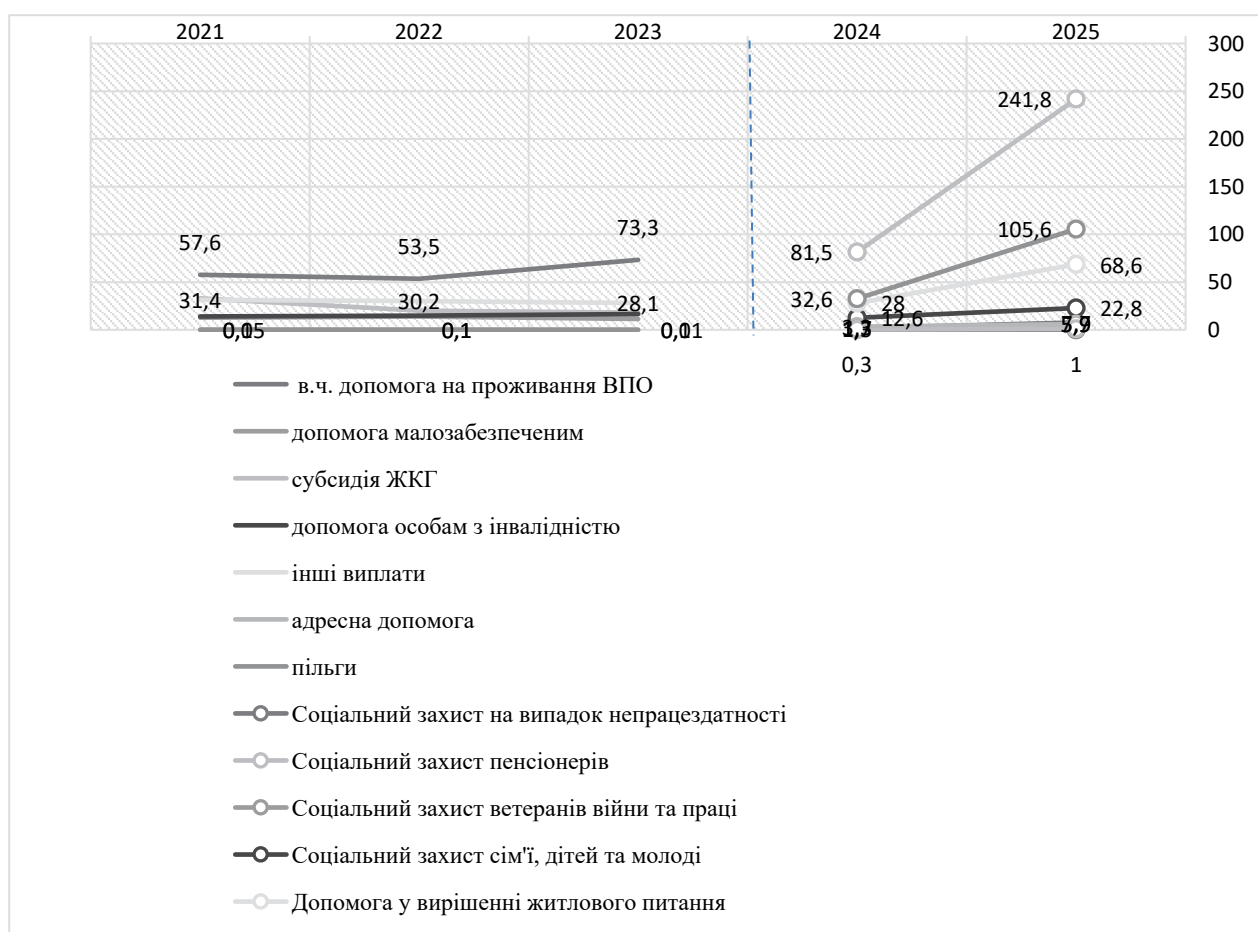

Рис. 2. Динаміка видатків державного бюджету України на соціальний захист та соціальне забезпечення за 2021–2025 рр., млрд грн

Джерело: [2]

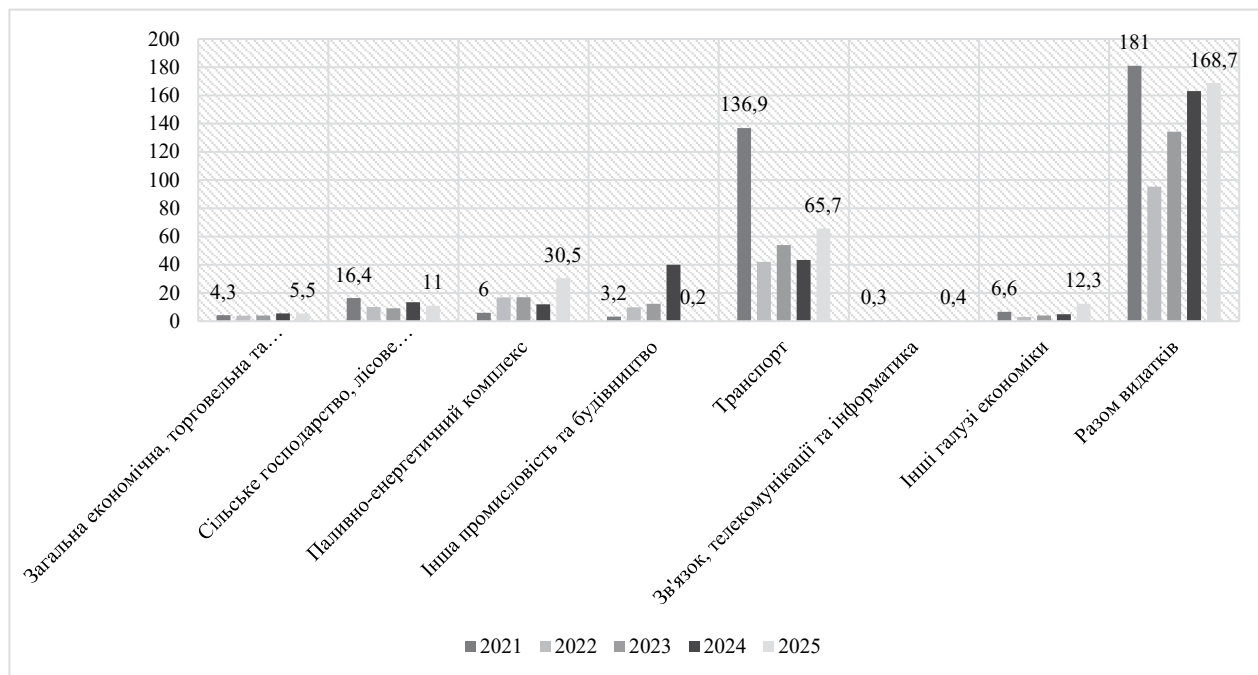

Рис. 3. Динаміка структури видатків державного бюджету на економічну діяльність у 2021–2025 рр., млрд грн
Джерело: [2]

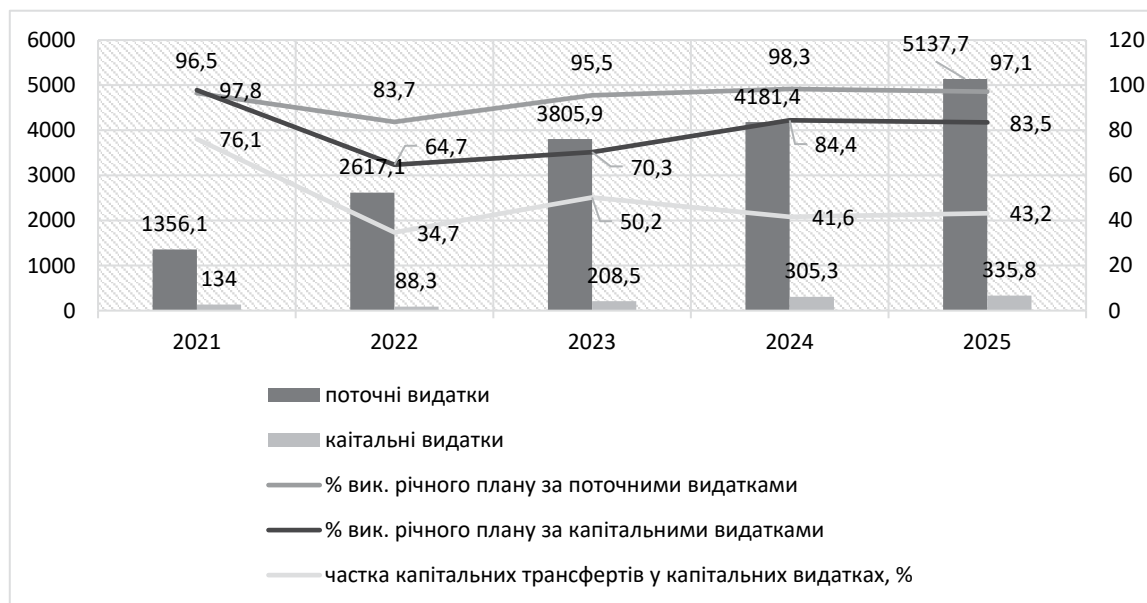

Рис. 4. Динаміка структури видатків державного бюджету (за економічною класифікацією) за 2021–2025 роки, млрд грн

Джерело: [2]

кову залежність від трансфертів (рис. 5). Так, у 2021–2025 рр. значний обсяг видатків місцевих бюджетів спрямовано на освіту. Водночас не зважаючи на загальний приріст, частка видатків на соціальний захист знизилася з 19,7 % у 2021 р. до 11,6 % у 2025 р., тоді як видатки на економічну діяльність зросли з 4,9 % до 10,8 %. Це вказує на поступове посилення уваги до підтримки економічного розвитку за збереження провідної соці-

альної функції місцевих бюджетів. Отже, актуальним залишається вдосконалення механізмів планування бюджетних програм для забезпечення соціальних потреб і стимулювання підприємницької активності на місцевому рівні.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Проведене дослідження засвідчило, що державний та місцеві бюджети є важливими інструментами

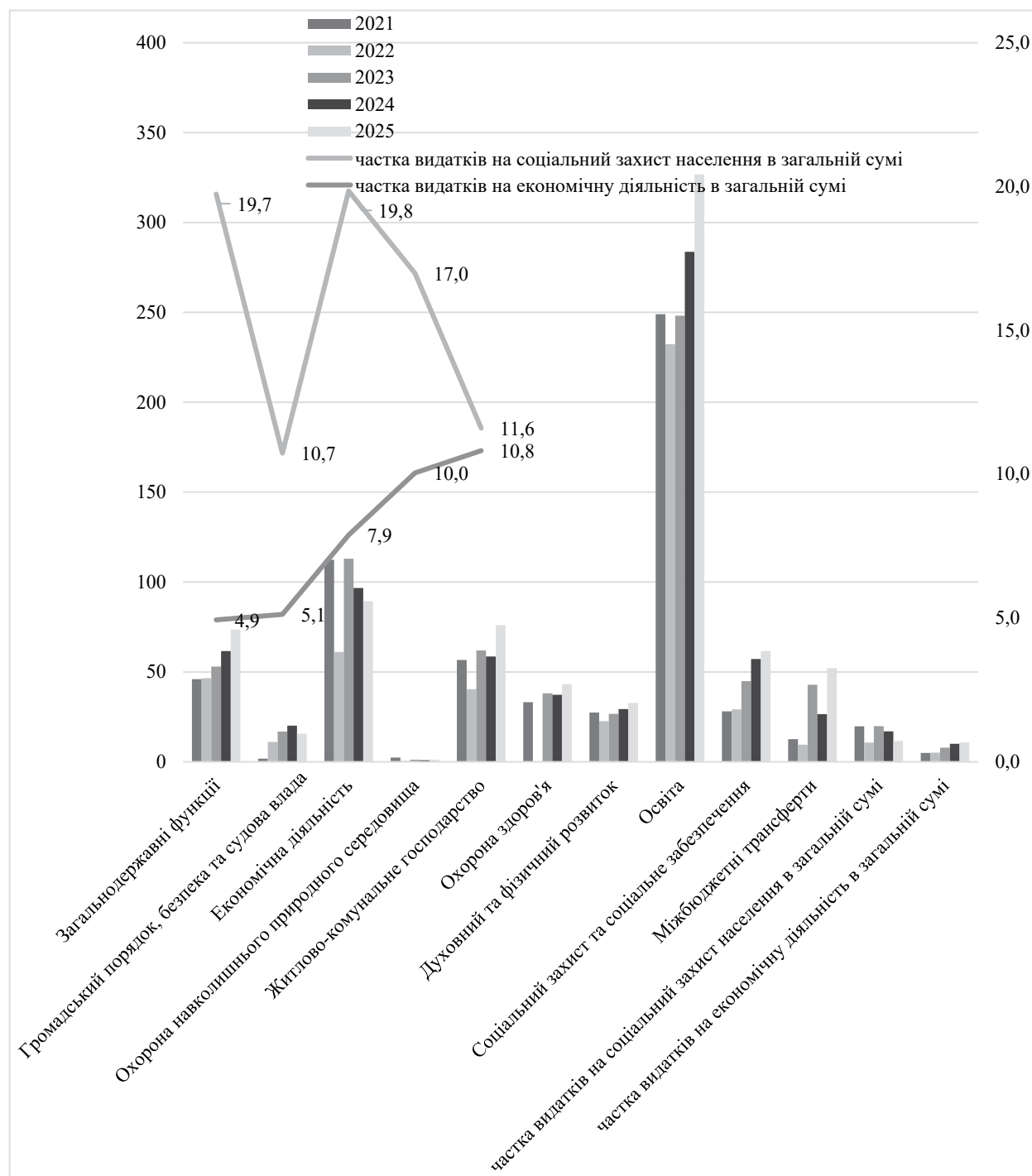

Рис. 5. Динаміка та структура видатків місцевих бюджетів України у 2021–2025 рр. (за функціональною класифікацією), млн грн

Джерело: [2]

соціальної стабільності й економічної підтримки. Водночас переважання поточних видатків та фрагментарність підтримки підприємництва обмежують довгостроковий розвиток держави та місцевого самоврядування. Вбачаємо перспективи соціального інвестування у підвищенні ефективності бюджетних програм, розвитку партнерства у сфері соціальних послуг та спрямуванні ресурсів на підтримку підприємництва. Реалізація цих підходів посилить соціально-інвестиційну спрямованість бюджетної політики.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з оцінюванням впливу бюджетних рішень на розвиток людського капіталу, підприємництва та фінансової спроможності територіальних громад у післявоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глущенко Ю. А., Яріш О.В., Кононенко Ж.А., Лизун Р.Б. Проблеми управління публічними фінансами в умовах військового стану в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Економічні науки*. 2024. Вип. 3(113). С. 53–58. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-3-7>
2. Дані сайту державного веб-порталу бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 01.06.2026).
3. Ломачинська І. А., Супруненко М. Д. Формування концепту соціального інвестування у контексті сучасних глобальних викликів. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. Том 22. Вип. 2(54). С. 99–113. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.2\(54\).297696](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.2(54).297696)
4. Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання: монографія. Київ: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України», 2020. 440 с. URL: <https://digpub.chite.edu.ua/books/fin/Lunyna.pdf> (дата звернення 25.05.2026).
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України: статистичні дані. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення 30.05.2026).
6. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2026–2030 роки та затвердження операційного плану заходів з її реалізації: Розпорядження КМУ від 25.02.26 р. N 217-р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR260217?an=1> (дата звернення 01.05.2026).
7. Ставки, індекси, тарифи: дані сайту Міністерства фінансів. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/> (дата звернення 29.05.2026).
8. Юхман Я., Колещук Н., Щербаків М., Чухрай В. Стратегічні виміри соціального інвестування: перспективи та виклики. *Адаптивне управління: теорія і практика*. 2023. № 17(34). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/620> (дата звернення 15.05.2026)
9. Яневич Н.Я. Сутність, функції та механізм соціального інвестування. *Економічний простір*. 2016. № 110. С. 95–106.

REFERENCES

1. Glushchenko Yu. A., Yarish O.V., Kononenko Zh.A., Lyzun R.B. (2024). Problemy upravlinnya publichnymy finansamy v umovakh viys'kovoho stanu v Ukraini. [Problems of public finance management under martial law in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade: Collected papers. Series: Economic Sciences*, no. 3 (113), pp. 53–58. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-3-7> [in Ukrainian].
2. Dani saytu derzhavnoho veb-portalu byudzhetu dlya hromadyan. [Site data of the state budget web portal for citizens.]. Available at: <https://openbudget.gov.ua/> (accessed: 01.06.2026). [in Ukrainian].
3. Lomacynska I. A., Suprunenko M. D. (2023). Formuvannya kontseptu sotsial'noho investuvannya u konteksti suchasnykh hlobal'nykh vyklykiv. [Formation of the concept of social investment in the context of modern global challenges]. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriya i praktyka upravlinnya – Market economy: modern theory and practice of management*, no. 22, 2(54), pp. 99–113. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.2\(54\).297696](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.2(54).297696) [in Ukrainian].
4. Lunina I.O. (2020). Publichni finansy v makroekonomichniy politytsi zrostannya: monohrafiya [Public Finance in Macroeconomic Growth Policy: Monograph]. Kyiv: NAN Ukrainy, DU “In-t ekon. ta prohnouzuv. NAN Ukrainy” [NAS of Ukraine, State Institution “Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine”] Available at: <https://digpub.chite.edu.ua/books/fin/Lunyna.pdf> (accessed: 01.06.2026). [in Ukrainian].
5. Ofitsiynyy sayt Ministerstva finansiv Ukrainy: statystychni dani [Official website of the Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: <https://mof.gov.ua> (accessed: 30.05.2026). [in Ukrainian].
6. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro skhvalennya Stratehiyi reformuvannya systemy upravlinnya derzhavnymy finansamy na 2026–2030 roky ta zatverdzhennya operatsiynoho planu zakhodiv z yiyi realizatsiyyi”: vid 25.02.26 r. N 217-r. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the Strategy of reform “On the State Finance Management System for 2026–2030 and Approval of the Operational Plan of Measures for its Implementation” from 25 Feb., 26 No. 217-r.]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/KR260217?an> (accessed: 01.05.2026). [in Ukrainian].
7. Stavky, indeksy, taryfy: dani saytu Ministerstva finansiv [Rates, indices, tariffs – Ministry of Finance]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/>. (accessed: 29.05.26). [in Ukrainian].
8. Yukhman Y.A., Koleshchuk N., Shcherbakov M., Chukhray V. (2023). Stratehichni vymiry sotsial'noho investuvannya: perspektyvy ta vyklyky [Strategic dimensions of social investment: prospects and challenges]. *Adaptyvne upravlinnya: teoriya i praktyka – Adaptive management: theory and practice*, no. 17(34). DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-17\(34\)-06](https://doi.org/10.33296/2707-0654-17(34)-06) (accessed: 15.05.2026). [in Ukrainian].
9. Yanevich N.Ya. (2016). Sutnist', funktsiyyi ta mekhanizm sotsial'noho investuvannya. [The essence, functions and mechanism of social investment. Economic space]. *Ekonomichnyy prostir – Economic space*, no. 110, pp. 95–106. [in Ukrainian].

Julia Glushchenko, Poltava University of Economics and Trade; **Kateryna Pylypenko**, Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University Zaporizhzhia; **Inna Bilous**, Sumy State University. **The role of the budget in social investment and creation of preconditions for the development of entrepreneurship in Ukraine.**

Annotation. The purpose of the article is to study the role of state and local budgets in ensuring the effective functioning of the social protection system and stimulating the development of entrepreneurial activity, as well as to substantiate the directions for improving the budget mechanism in the conditions of modern socio-economic transformations. **Research methodology.** To achieve the goal, the methods of scientific abstraction, generalization, systemic and graphical analysis were used. **Results.** The article analyzes the role of state and local budgets in ensuring social protection of the population and stimulating the development of entrepreneurial activity. The features of the formation and use of budget resources in modern conditions of socio-economic transformations are identified, and the problem aspects associated with the predominance of current social expenditures and the insufficient level of investment orientation of budgetary policy are outlined. Directions for the development of social investment are proposed through increasing the efficiency of budget programs, partnership with the public sector in the provision of social services, and improvement of budget mechanisms for supporting entrepreneurship. Practical significance of research results. The implementation of the proposed theoretical provisions and practical recommendations in the field of budget policy will create the prerequisites for improving the level and quality of life of the population, strengthening the effectiveness of the social protection system, as well as ensuring balanced and sustainable socio-economic development of Ukraine.

Keywords: budget, revenues, expenditures, social investment, entrepreneurship, financing, incentives, Gross Domestic Product.

Дата надходження статті: 17.06.2026

Дата прийняття статті до публікації: 09.07.2026

Дата публікації статті: 10.09.2026